

Sabima kartleggingsnotat 22-2023

Kartlegging i regi av Trondheim sopp- og nyttevekstforening 2023

Av kartleggingskomiteen

Edel Humstad

Kirsti Anne Mandal

Ole Reitan

Torbjørn Kornstad

Terje O. Nordvik

Upåklagelig oppmøte til årets kartleggingstur i Lykstadåsen, og i front er Harald K. Johnsen som ubestridt, kunnskapsrik og entusiastisk turlleder. Fotograf: Terje O. Nordvik

Kartlegging i Trondheim og omegn 2023

Kartleggingsarbeidet i Trondheim sopp- og nyttevekstforening har i 2023 vært gjennomført ved flere annonserte kartleggingsturer og gjennom egenorganisert kartlegging. Nedslagsfeltet har vært Trondheim og omkringliggende kommuner. Vi har også hatt fokus på artsbestemmelsesarbeid og kartleggingsteknikk og -rutiner, og har holdt kurs både innen kartlegging og innen soppmikroskopering.

Soppsesongen begynte allerede rundt midten av juli med tidlige forekomster av store piggsopper, kremler og matrisker. Det var en økning av soppforekomster den neste måneden og mange sopper var allerede til stede og ble funnet i midten av august. Soppsesongen i år har vært preget av mye sopp gjennom hele sesongen videre. Fuktige forhold med jevnlig nedbør og samtidig høy temperatur, vekslende med mange oppholdsperioder, har visst vært særlig gunstig i år. Det ble en slags topp rundt månedsskiftet august-september, men ingen spesielle perioder med lite soppaktivitet. Inntrykket har vært mye sopp i terrengene, både rundt Trondheim og på nordsida av fjorden, gjennom det meste av soppsesongen 2023.

Foreningen har hatt faste mandagsmøter over en periode på 10 uker, fra 7. august til 9. oktober, med Ole Reitan som primus motor. Soppstillingene der har vist at det var mye sopper helt til siste mandagen, fortsatt ble det da 93 taksa utstilt, den høyeste var i slutten av august med 131 sopp-taksa.

Mandagsmøtene er en viktig sosial arena i soppmiljøet i Trondheim. Mye godt samarbeid omkring artsbestemmelser gir både navn på ukjente arter og kompetanseheving blant deltagerne via erfaringsutveksling. I tillegg til dette ser vi også at mandagsmøtene er en god rekrutteringsarena for kartleggingsarbeidet. Det kommer ofte inn spennende sopp som vi klarer å få artsbestemt, men som så dessverre ikke blir registrert likevel fordi finneren er uerfaren innen kartlegging. Vi forsøker å veilede så godt vi kan, men noen ganger lar det seg ikke gjøre å innhente gode nok data til å hjelpe til med registreringen. Noen interessante funn i år, som alle har kun noen få funn i Trøndelag fra før, men som av denne årsak dessverre ikke er registrert, er bl.a. vedblekksopp, blek narrekantarell, elgøre og stor væpnerhatt. Vi har med andre ord noen utfordringer å jobbe videre med ennå.

Artsbestemmelser på våre kartleggingsarrangement gjøres i felt så langt det lar seg gjøre, det resterende bestemmes ved å konsultere med både intern og ekstern kompetanse, og ved innsending av materiale til mikroskopering og sekvensering

der dette har vært nødvendig. Flere av funnene som må undersøkes nærmere er fortsatt ubesvart ved rapporteringsfristen, og vi forventer å kunne supplere listen med flere interessante funn. Samtlige funn fra de organiserte kartleggingsarrangementene er lagt inn i Artsobservasjoner på prosjektet "Kartleggingsmidler Sabima", samt enkelte funn fra egenorganiserte kartleggingsprosjekt.

Det er ved rapporteringstidspunkt registrert 13 observasjoner av 9 forskjellige rødlistede sopparter under prosjekt «Kartleggingsmidler Sabima» i Trøndelag fylke, og foreløpig i år er det rapportert 801 observasjoner av 353 sopptaksa.

Emneord: Trondheim, Fosen, Trøndelag, Tillermarka , Østmarka, Lykstad, Svartliåsen, Bymarka, Furulund, Granåsen, mikroskopering, rødlistearter, kartleggingskurs

*Gulbrun narrevokssopp
Fotograf: Edel Humstad*

Kartleggingskurs med Kristoffer Bøhn

Den 14. mai ble det holdt kartleggingskurs med Kristoffer Bøhn fra Sabima. Ti deltagere på alt fra nybegynnerstadiet til viderekomne fikk både erfaringsutveksling og praktisk, grundig og god innføring i ulike kartleggingsmetoder og gode arbeidsvaner for å høyne kvaliteten på artsregistreringer.

Tillermarka - Trondheim kommune

Årets vårsopptur ble lagt til Tillermarka 30. mai, friluftsområdet med ravineraler sørøst for industriområdene på Tiller. Dette området er aktuelt for utbygging, til tross for store natur-, kultur- og landbruksverdier. Det er mye yngre kulturskog her, men også arealer med høyt artsmangfold der det er funnet flere rødlistearter. Tolv personer deltok på kartleggingsturen. Flere mindre vanlige arter ble funnet, dog kun to rødlistearter, granmeis (VU), samt en knappenållavart. I de fuktige og skyggefulle delene av området er rike forekomster av knappenållslever. Totalt ble det rapportert rundt 40 arter til Artsobservasjoner fra turen.

Dokumentasjon av funnet av blek sandmorkel.

Fotograf: Terje O. Nordvik

Den store artsjakten 3. juni

Dette arrangementet ble som tidligere år arrangert i samarbeid med Botanisk forening. Turen gikk til Hestdalen, Indre Fosen. Det er vanskelig å få oppslutning om dette arrangementet, da det er tidlig i sesongen for de som er mest opptatt av sopp. I år var det i tillegg kaldt og dårlig vær i slutten av mai/begynnelsen av juni. Det ble registrert ti sopparter, med duftskinn som det mest interessante.

Austråttlunden – Ørland kommune

22. august gjennomførte to kartleggere en oppfølgingstur i Austråttlunden landskapsvernområde i Ørland, utenfor grensene til verneområdet. Det ble det funnet kantstankkremle, Trøndelags første funn av arten, og ny nordgrense i landet. Det ble også observert spredning av indigorødspore (NT). Denne har vært funnet i samme område tidligere, men da kun noen få enkeltindivider på ett enkelt punkt. I år ble det funnet mange fruktlegemer og flere funnpunkt innenfor et større område.

Detalj fra kantstankkremle

Fotograf: Kirsti Anne Mandal

Lykstadåsen - Trondheim kommune

Denne ruta har vært et fast innslag i kartleggingsprogrammet hvert år siden Høstsopptreffet ble holdt i Trondheim i 2007, og den går alltid av stabelen første lørdag i september. Kartleggingsruta går gjennom flere ulike naturtyper, alt fra dyrket mark til gammel granskog. Årlig kartlegging gir verdifulle data om endringer i soppfloraen fra år til år, artsmangfoldet har variert fra 80 til 180 arter. I år var det rekordstor oppslutning med 29 deltagere, og det er registrert 176 sopparter etter turen. Morsomme funn å fremheve er rødlisteartene granråkjuke (NT) og den mer vanlige i Trøndelag, gulbrun storpigg (NT).

*Strutsevingepipe funnet på Lykstad
Fotograf: Kirsti Anne Mandal*

Svartliåsen sør for Storfjellet – Åfjord kommune

Turen ble gjennomført 24. september av 2 kartleggere, etter mottatt tips, og var ikke en del av åres opprinnelige planer. Området ligger nordøst i Åfjord kommune, nær grensa til Steinkjer kommune. En sti går østover i retning Sekken Naturreservat. Kalkrik granskog med karplanter som taggbregne og høgstauder. Det ble registrert 61 sopparter. Morsomste funn var hyasintvokssopp (EN). Det var sent for korallsopper, det ble funnet noen som var veldig langt kommet. Området må absolutt følges opp neste år, gjerne også tidligere i sesongen.

Bymarka nordvest – Trondheim kommune

Området nord for Bosbergheia i Bymarka hadde tidligere få registreringer av arter. Terrenget er delvis nordvendt, med en stor andel gammelskog, bratte skråninger, bekkekløfter, kilder, og trolig rik berggrunn (grønnstein). Fire deltakere hadde 15. oktober en fin tur, tross sterke vindkast og byger med sludd og hagl. Under turen ble det registrert flere arter knyttet til fuktig, gammel granskog, som granbendellav (VU), gubbeskjegg (NT), huldelav (NT), skrukkelav og kattefotlav. Totalt ble det registrert 25 ulike arter av lav og sopp. Det er store arealer med dårlig kartlagt skog i området, og vi rakk bare over en liten del av det. Vi vil derfor gjerne følge det opp videre.

Furulund – Trondheim kommune

Mandag 16. oktober ble det arrangert en kartleggingstur til Furulund på Lade, et område som er aktuelt for utbygging. 4 kartleggere deltok, og søkte både på plener og i tilgrensende skog. Ingen rødlistearter ble funnet, men det ble gjort et førstefunn for kommunen – mykkjuka på undersiden av en furugrein.

*Dokumentasjon av mykkjuka
Fotograf: Terje O. Nordvik*

Granåsen – Trondheim kommune

4. november gikk det kartleggingstur i området mellom Granåsen parkering og Leirdalen inn mot demningen i Leirsjøen. Det består i all hovedsak av nordlig eksponert, gammel granskog på middels og høy bonitet. Området er generelt fuktig, og innslaget av liggende død ved er stedvis stort. 11 deltagere var med, de fleste unge biologer/biologistudenter samt noen «seniorer». Arrangementet var i samarbeid med Ung Botaniker/Norsk Botanisk Forening og Sopp- og nyttevekstforbundet. Det ble registrert ca 40 arter der gubbeskjegg (NT) ble den eneste rødlistearten.

Deltagere på kartleggingstur i Granåsen

Fotograf: Terje O. Nordvik

Mikroskoperingskurs med Arne Aronsen - Trondheim kommune

Mikroskoperingskurs ble avholdt 4. og 5. november med Arne Aronsen som kursholder. Tolv ivrige deltagere fikk en helg fylt med grundig undervisning, aha-opplevelser og spennende inntrykk. Noen hadde deltatt på kurs før, andre var helt nybegynnere. Stadig nye kartleggingsinteresserte etterlyser denne type kurs. Vi ser det som et viktig tiltak for å styrke kartleggingsarbeidet i foreningen.

Egenorganisert kartlegging

Vi er mange kartleggere i Trøndelag som gjennom flere år har utvalgte lokaliteter vi kartlegger av egen interesse, og vi har en gruppe på Facebook kalt «Kartleggere i Trøndelag» hvor vi deler interessante funn. Denne gruppen er til hjelp både for bestemmelsesarbeid, kunnskapsdeling og kompetanseheving.

Et lite utdrag av hva gruppens deltagere har funnet i 2023:

- Lokaliteten i Åfjord med kjempemusserong besøkes hvert år. I fjor manglet den helt, i år var det to fruktlegemer der. I tillegg ble det funnet ett eksemplar ca 100 m unna. Arten hadde tydeligvis et godt år, for den er registrert med tre funn i Melhus, ett i Selbu og ett i Ørland kommuner.
- Sølvslørsopp, potethette, gulfotskjermssopp, pukkelkremle, gulnende jordmusserong, mykkjuka og kjukesnyltebeger er alle funnet i år, samtlige med svært få registreringer tidligere i Trøndelag.
- I Brødreskiftberga i Indre Fosen kommune har svartnende kantarell (NT) hatt et svært godt år, med flere funnsteder i rik hasselskog.
- Rødlistearten gulbrun narrevokssopp (NT) har vært å finne på beitemarker flere steder i Indre Fosen kommune i år.
- Osperiddermusserong har tidligere fire registreringer Trøndelag. I år er det funnet på en ny lokalitet, samt også gjenfunnet på en tidligere lokalitet. Vi har også hatt gode diskusjoner omkring flere funn av riddermusserong, og om hvorvidt det kanskje heller kan være osperiddermusserong til tross for at funnsted tilsier riddermusserong.
- Blygkjuka er funnet ved Skjetlein, er ny art for Trøndelag og nordgrensen som før var ved Tretten i Øyer kommune, er nå flyttet opp til Trondheim.
- Knappenålssoppen *Sphinctrina anglica* ble funnet som ny for Norge på Løksmyra sør i Trondheim kommune, på grensa mot Melhus. Arten vokser på gammel bar furuved, og parasitterer tyriglanslav (NT). Funnet er belagt ved NTNU Vitenskapsmuseet, og skal beskrives med en artikkel i Blyttia.

Sølvsørsopp Fotograf: Kirsti Anne Mandal